

LUND
UNIVERSITY

Barns rättigheter

Utifrån Kompassen (2008) – Hur förhåller sig Rädda Barnen
Sverige till Barnkonventionen i sitt arbete?

Avdelningen för Mänskliga rättigheter
Historiska institutionen
Kurskod: MRSK30
Termin: Vårterminen 2013
Handledare: Lina Sturfelt & Andrea Karlsson
Författare: Christina Pekkola Telléz

Abstract

United Nations Convention on the Rights of the Child (CRC) from 1989 is based on the Universal Declaration of Human Rights. In this paper we want to see how Save the Children Sweden relates to the CRC in their work. The material that has been used to compare and investigate Save the Children Sweden's project the Compass (2008) is their annual reports between 2008 and 2011. Reynaerts(et al.) Critical proponent theory has been used to analyse the material and a content analysis was needed to do so. The result shows that the CRC is embedded in Save the Children's work. The basic principles got most focus and by not using a clear portrayed of CRC's articles the conventions role becomes more of a frame of reference. The Compass's goals and working methods became clearer in their annual reports for each year that passed. The key is to have a critical proponent approach against CRC, so that kids can enjoy taking a greater share in their rights, get their voices heard and to get their rights better adapted to their different social conditions.

Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (Barnkonventionen) från 1989 är baserad på den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna. I denna uppsats vill vi se hur Rädda Barnen Sverige förhåller sig till Barnkonventionen i sitt arbete. Det material som har använts för att jämföra och undersöka Rädda Barnen Sveriges projekt Compass (2008) är deras verksamhetsberättelser mellan 2008 och 2011. Reynaerts(et al.) Kritiska förespråkarteorin har använts för att analysera materialet och en innehållsanalys behövdes för att göra det. Resultatet visar att Barnkonventionen är inbäddad i Rädda Barnens arbete. De grundläggande principerna fick mest fokus och genom att inte använda en tydlig porträttering av Barnkonventionens artiklar blev konventionens roll mer utav en referensram. Kompassens mål och arbetsmetoder blev tydligare i sina årsrapporter för varje år som har gått. Det viktiga är att ha en kritisk förespråkarsyn gentemot Barnkonventionen, så att barnen kan få ta större del i sina rättigheter, få sina röster hörda och få sina rättigheter bättre anpassade till deras olika sociala förhållanden.

Keywords/Nyckelord: Rädda Barnen, Barnkonventionen, Critical proponent, Kompassen, Innehållsanalys.

Innehållsförteckning

Abstract.....	1
Innehållsförteckning.....	3
1 Inledning.....	4
1.1 Syfte & Frågeställning.....	5
1.2 Material & Avgränsningar.....	5
1.3 Tidigare forskning.....	6
2 Teori & Metod.....	9
2.1 Teori - Critical Proponent.....	9
2.2 Metod - Innehållsanalys.....	12
3 Bakgrund.....	14
3.1 Right-based approach.....	14
3.2 Rädda Barnen.....	15
4 Barnkonventionen.....	17
5 Kompassen.....	22
5.1 Arbete.....	22
5.2 Mål.....	23
6 Verksamhetsberättelser/rapporter.....	27
6.1 2008.....	27
6.2 2009.....	29
6.3 2010.....	31
6.4 2011.....	33
6.5 Sammanfattning av 2008-2011.....	34
7 Sammanfattning.....	37
7.1 Slutsats/diskussion.....	37
7.2 Vidare forskning.....	40
Referenser.....	41
Litteratur.....	41
Övrigt referensmaterial.....	41
Bilaga.....	43

1 Inledning

Är Mänskliga Rättigheter verkligen en självklarhet? Vi kan se att människors rättigheter inte alltid respekteras och att det historiskt inte alltid har funnits konventioner eller lagar att förhålla sig till. FN:s Konvention om Barns Rättigheter tillkom så sent som år 1989 och är en av de konventioner i världen som flest stater har ratificerat. Detta bör hyllas eftersom det har inneburit en avsevärd förbättring gällande barns rättigheter. Men frågan som vi, världens medborgare, bör ställa oss är: kan vi nöja oss med denna konvention? Får alla barn ta del av dessa rättigheter? Vilka barn innefattas i konventionen? Trots konventionens existens kan man konstatera att många barn är fortsatt utsatta.¹

Möjligtvis kan vi tillsammans enas om att barns rättigheter är bättre att ha än inga alls och att de bör efterlevas i största möjliga utsträckning. Samtidigt väcks en frustration när det många antalet stater som ratificerat konventionen brister på flera plan i efterföljandet av konventionen.

Rädda Barnen Sverige arbetar aktivt för att stater ska verka mer för efterlevnad av Barnkonventionen. Det uppmuntras att främja ett arbete för barns rättigheter. Dock har organisationen själva inte lika väl dokumenterat sitt eget arbete kring Barnkonventionen. De uttrycker i sina texter och på deras hemsida att man sedan införandet av Barnkonventionen (1990) i allt sitt arbete använder sig av Barnkonventionens grundprinciper.² Vilket bygger på fyra artiklar från konventionen. Tyvärr är det svårt att finna Rädda Barnen Sveriges eget arbete kring Barnkonventionen och hur de aktivt arbetar för att lyfta fram Barnkonventionen i Sverige. En samlad rapport kommer dock släppas under 2013. Barns rättigheter är för mig odiskutabla. Därför är det viktigt att undersöka hur en väl etablerad barnrättsorganisation som Rädda Barnen Sverige framställer Barnkonventionen i sitt arbete.

---

¹ Ett exempel av referens kan vara DN, *Redan utsatta barn drabbas oftare av våld* besökt: 2013-05-30

² Rädda Barnen, *Om oss - Barnkonventionen*, besökt: 2013-05-24 & Rädda Barnen, *vad vi gör -i Sverige* besökt: 2013-04-22

1.1 Syfte & Frågeställning

Syftet med uppsatsen är att undersöka hur Rädda Barnen Sverige framställer Barnkonventionen i de egna projekten Kompassen och Verksamhetsberättelserna från 2008-2011. Genom att närmare granska vilken roll Barnkonventionen faktiskt spelar i Rädda Barnen Sveriges arbete, kan man problematisera på vilket sätt en rättighetsstadga formar en organisation. Framträder konventionen mer eller mindre tydligt i det arbete som förs och i de mål som sätts? Målet är att uppmärksamma huruvida det kan vara problematiskt att arbeta efter Barnkonventionen i dess helhet då vissa artiklar kan få större uppmärksamhet i praktiken. Rädda Barnen Sverige saknar en egen källkritisk rapport gällande deras eget arbete med Barnkonventionen, vilket är anledningen till varför den här undersökningen är intressant att genomföra.

För att svara för syftet ämnar jag besvara följande huvudfråga:

- *På vilket sätt förhåller sig Rädda Barnen Sverige till Barnkonventionen i sitt arbete?*

För att besvara huvudfrågan behöver man besvara följande underfrågor:

På vilket sätt och i vilka sammanhang nämns Barnkonventionens artiklar i Rädda Barnen Sveriges arbete?

Stämmer Kompassen (organisationens mål och arbetsmetod) överens med det praktiska arbetet som Rädda Barnen Sveriges verksamhetsberättelser 2008-2011 framställer?

1.2 Material & Avgränsningar

Uppsatsens fokus ligger i arbetet med Barnkonventionen. Mitt fokus kommer ligga på Rädda Barnen Sverige och därmed inte infatta det arbete organisationen bedriver internationellt. Det är en nödvändig avgränsning för att uppsatsen inte ska bli för omfattande, detta eftersom att Rädda Barnen som organisation finns verksam i 120

länder och internationella Rädda Barnen har 30 nationella medlemsnationer som är aktiva.³

Intresset för att undersöka en frivillig barnrättsorganisation ligger i att de är mer oberoende av myndigheter och kan därför arbeta mer fritt med Barnkonventionen. Då FN:s konvention om barn rättigheter är i fokus stod valet mellan Rädda Barnen och UNICEF, men eftersom UNICEF är en FN-baserad organisation blev Rädda Barnen vald på grund av sin oberoende ställning till FN, staten samt andra organ. Valet av att avgränsa mig till Sverige beror på att Sverige sägs vara en vägledande nation för andra stater i sitt arbete med barns rättigheter. Även att organisationen Rädda Barnen startades i Sverige endast några månader efter att den först startats i England 1919, vilket visar på deras framställande roll i arbetet för barn.⁴

Den ekonomiska- och marknadsföringsdelen i verksamhetsrapporterna kommer ej att lyftas fram då mitt fokus inte ligger på finans, utan jag vill se hur Barnkonventionen framställs i deras arbete. Självklart är den ekonomiska biten en viktig del, dock är undersökningen begränsad.

Uppsatsen ämnar jämföra Rädda Barnens eget arbete i Sverige och det har därför stor vikt att se på deras egna projekt (Kompassen) och verksamhetsberättelser (2008-2011) som är mitt primärmaterial, för att få sig en bild av hur de lyfter fram Barnkonventionen i dessa texter.

Reynaerts(et al.) begrepp om *critical proponent* diskuteras även i analysen, där teorin förhåller sig till en kritisk förespråkarsyn gentemot Barnkonventionen. Då mycket av materialet som används är Rädda Barnens egna framtagna texter är det viktigt att man förhåller sig källkritisk.

1.3 Tidigare forskning

Barnkonventionen är idag relativt etablerad, men forskningen av barns rättigheter som sträcker sig tillbaka framtagandet av Barnkonventionen år 1989, kan anses ung i den akademiska världen. En tidigare forskning som lyfts fram i Reynaerts(et al.)text, Stammers talar om de olika synvinklar man kan ha till konventionen, där man kan vara både kritisk mot den eller vara en stark förespråkare. Det har varit en vanlig

---

³ *Save the Children* besökt: 2013-05-30

⁴ Rädda Barnens, *om oss- vår historia* besökt: 2013-05-27

utgångspunkt inom forskningen av barns rättigheter som har lett oss vidare in på den nya mer kritiska förespråkarsynen som blivit alltmer uppmärksam. Mycket av litteraturen om Barnkonventionen handlar om hur den bör implementeras snarare än att ifrågasätta konventionens grundpelare.⁵ Positivt är att det idag har blivit allt vanligare att man ifrågasätter barnens roll i anpassandet och utformningen av Barnkonventionen. Det är något som Manfred Liebel, *Children's Rights as Living Rights: Why Human Rights Only Make Sense if They Are Connected to the lives of Children*, och även Kristina Bartley, *FN:s konvention om barnets rättigheter – Om perspektiv och innehåll med relevans för skolan*, diskuterar fast deras inriktningar är mer snäva än vad Reynaerts(et al.) är, därför ligger mitt fokus istället på Reynaerts(et al.) kritisk förespråkarteori.

Rättighetsperspektiv och de basala mänskliga rättigheterna är inte heller nya fenomen inom den akademiska forskningen. En artikel vid namn *Childhood, the United Nations Convention on the Rights of the Child, and Research: What Constitutes a 'Rights-Based' Approach?* berör ett rättighetsbaserat tillvägagångssätt där man lyfter fram vikten av att ha ett rättighetsperspektiv i sitt arbete och att detta bör implementeras systematiskt i forskning om barn. Denna forskning är intressant att ha i åtanke eftersom att Rädda Barnens arbete fokuserar mycket på efterforskning för att ständigt förbättra barnens förutsättningar. Processen enligt artikeln är att man ramar in problemet som man vill forska kring, genomför forskningen och sedan sprider den vidare. Detta förhållningsätt kan man se i Rädda Barnens arbete.

Jag bygger vidare på ett Right-based approach som Rädda Barnen och det internationella samfundet anses följa när det kommer till ett rättighetsperspektiv i sina arbeten och använder därför detta som ett grundverktyg till att vidare studera min valda teori. Den tidigare forskningen kring Rädda Barnen har ofta fått ett ganska snävt fokus på deras delaktighet kring utsatta barn. Patricia Sellick har undersökt i vilken utsträckning Rädda Barnen i Storbritannien arbetat i enlighet med organisationens vägledande riktlinjer från 1919 till 1999 och i likhet med min undersökning har hon jämfört deras eget arbete med deras framtagna riktlinjer. Trots det skiljer sig våra

---

⁵ Reynaert, D. et al (2012) *Between 'believers' and 'opponents': Critical discussions on children's rights* s.165-166

arbeten åt genom att hennes är mycket mer omfattande och har ett annat fokus på barn som blir drabbade av väpnade konflikter.⁶

---

⁶ Nehlin, Ann (2009) *Exporting visions and saving children –the Swedish Save the Children Fund* s.25

2 Teori & Metod

Ett teoretiskt rättighetsperspektiv ligger till grund för det rättighetsbaserade arbete som ska undersökas. Uppsatsen ämnar jämföra projektet Kompassen med verksamhetsberättelserna ur ett rättighetsperspektiv där jag utgår från D. Reynaert(et al.) tankar om Critical Proponents. För att lyfta fram det rättighetsbaserade arbetet har jag tänkt använda mig av Barnkonventionen (mer detaljer kring Barnkonventionen följer i kapitel 4) som en vägledande text i mitt framtagande av relevant text i de olika dokumenten. Konventionen ses därför som en självklar grund till arbetet och med hjälp av teorin om Critical Proponent kan vi se hur konventionen framställs i Rädda barnens arbete och hur vi bättre kan förstå Barnkonventionen.

2.1 Teori - Critical Proponent

Jag har tänkt använda mig av D. Reynaert(et al.) text *Between 'believers' and 'opponents': Critical discussions on children's rights*. Där författarna i artikeln ställer sig frågan om fler rättigheter för barn verkligen är bättre? eller om det är så att färre eller samma mängd rättigheter dock reviderade är bättre? Och denna fråga följer med mig under arbetets gång.

Reynaerts(et al.) bygger sitt arbete på Stammers (2009) diskussion där man antingen är en "uncritical proponents" och anser att Barnkonventionen är 'perfekt' eller så är man "uncritical opponents" vilket innebär att man är en okritisk motståndare till barns rättigheter. Författarna har en kritisk syn på Barnkonventionen och lyfter därför fram begreppet 'Critical proponents'(kritisk förespråkare).

Detta innebär dels att vi accepterar de grundläggande principerna för barns rättigheter och dess potentiella bidrag till barnen själva (förespråkare). Samtidigt ifrågasätter vi eller analysera de antaganden som (sam) formar barns rättigheter,

argumenterar mot potentiella negativa effekter som kan gå tillsammans med vissa tolkningar av barns rättigheter (kritiskt).⁷

De menar att tidigare akademisk forskning är bristfällig när det kommer till att granska konventionen om barns rättigheter kritiskt. Samt att de två andra förhållningssätten inte tillför något till forskningen kring Barnkonventionen. Därför är deras perspektiv relevant för forskningen.⁸ Det kritiska förhållningssättet bör ej tolkas hur man bättre kan implementera Barnkonventionen, utan man borde tolka den som ett sätt att förstå den sociala konstruktionen av barns rättigheter, där rättigheterna inte är helt självklara. Detta för att man tror att ökad förståelse för sammanhanget och tolkningssättet kan öka respekten för barns rättigheter.

Reynaert(et al.) anser att allmänheten har en dålig förståelse för konstruktionen av barns rättigheter och därmed har svårt att förstå de konstruktioner som är antingen positiva för barns rättigheter eller de som kan vara negativa.⁹ Här följer fyra mer problematiska delar av Barnkonventionen som Reynaert(et al.) belyser.

1. Tolkningen av autonomi som ansvarsskyldighet

Den autonomiska tolkningen för barn är att man tror att barnen själva ska kunna förstå sina rättigheter och därmed agera där utefter som en ansvarstagare i samhället. Problemet med detta menar Reynaert (et al.) är att barnen får lära sig sina rättigheter succesivt och först därefter har möjlighet att förverkliga dem. Samt att inte alla barn har samma förutsättningar för att förstå autonomi och kunna växa upp till en självständig person. Detta innebär att inte alla barngrupper kan leva upp till normen som samhället eftersträvar, t.ex. normer i barnuppfostran, att vissa hamnar utanför gruppen eftersom att man uppfostrar barnen olika. Den först nämnda tolkningen av autonomi förskjuter ansvaret ifrån staten till barnet och dess förälder, vilket kan anses problematiskt.¹⁰

2. Övergången från rättigheter till lag

---

⁷ Reynaert, D. et al (2012) *Between 'believers' and 'opponents': Critical discussions on children's rights* s.156-157

⁸ Reynaert et al (2012) s.156

⁹ Reynaert et al (2012) s.159

¹⁰ Reynaert et al (2012) s.159-160

Översätta rättigheter till rättsliga termer anses lämpligt för att barns förmyndare ska ha något att förhålla sig till. När ett intresse för vissa specifika rättigheter får ta plats brukar ett annat försummas och man bör därför tänka på att väga intressena mot varandra för att det andra inte ska vara mindre viktigt. Annars är det någon som går vidare som vinnare eller förlorare. Den sociala relationen mellan människor vid en övergång från rättigheter till lag kan därför innebära en förändring i synen mellan den medmänniska som följer lagen och dem som inte gör det.¹¹ Normer är inte helt neutrala då de bygger på en större samhällsgrupps intressen. Således är det vissa grupper som inte lever upp till de generella normerna genom förändringen. När rättigheter konstrueras till lag kan de olika sociala förhållanden som barnen lever i försummas, vilket är en viktig aspekt när barns rättigheter skapas.¹²

3. Förhållandet mellan en individ och ett kollektivt perspektiv på barns rättigheter
Barns rättigheter innebär att en viss samhällsgrupp har fått sina intressen belysta. Barnkonventionens artiklar är framtagna med ett individualistiskt perspektiv som kan vara hämmande och avskärmande för barns roll i vårt samhälle. Den individuella utgången av barns rättigheter är inte tillräcklig, man behöver även kollektiva intressen. Likaså bör inte barns rättigheter endast vara kollektiva för då försummas de olika individerna med sina olika sociala förhållanden och tillhörigheter osv.¹³
4. Övervägandet av att se barns rättigheter som mål eller som referensramar för att agera i pedagogiska sammanhang.

Barns rättigheter kan förstås som en social konstruktion och det arbete som förs genom konventionen kan fungera som vägledande mål. Mer sällan använder man sig av konventionen som en referensram för att agera i utbildningssyfte. Den sociala konstruktionen lyfter fram en bild av verklighet som inte stämmer överrens med realiteten. ”The gap problem” belyser problemet som existerar mellan hur den faktiska världen är för ett

---

¹¹Reynaert, D. et al (2012) *Between 'believers' and 'opponents': Critical discussions on children's rights* s.162

¹² Reynaert et al (2012) s.162

¹³ Reynaert et al (2012) s.162f

barn och hur den bör vara för barn. Barnkonventionen borde ej tolkas som en ny norm för riktlinjer av barnuppfostran, utan man bör använda sig av den som en referensram i det mer dagliga mötet med barnen.¹⁴

Barns egen utsaga är viktig och det bör vara utgångspunkten istället för den regelrättsliga metoden och man bör därmed göra det mindre top-down. Fokus bör ligga på hur samhället kan främja barns utveckling att påverka deras egna rättigheter. Därmed får man ej glömma att det är allt kopplat till ett sammanhang när rättigheter utformas. Tolkandet av Barnkonventionen är var denna kritiska teori främst vill inverka på.¹⁵

Teorins mål är att man ska använda sig av konventionen om barns rättigheter som en referensram för arbetet.¹⁶ Genom arbetet ska man kritiskt reflektera kring Barnkonventionen och hur vi bör tänka annorlunda kring behandlingen av barn samt att det behövs både individuellt och kollektivt perspektiv på konventionen.

Mitt mål med valet av teori bygger på dess lite större kritiska perspektiv jämfört med andra kritiska förespråkare inom forskningen. Jag finner således deras nya benämning av en kritisk förespråkare tillföra en intressant synvinkel till forskningen. Barnkonventionen är inte helt perfekt enligt Reynaert(et al.) och därför anser jag att det är viktigt att kunna granska den mer kritiskt för att bättre förstå och tyda den.

2.2 Metod - Innehållsanalys

Uppsatsen har ämnat svara på hur Barnkonventionen har lyfts fram i Rädda Barnens arbete i Sverige. Detta har gjorts genom att jämföra deras egna framtagna projekt Kompassen från 2008 och titta på deras egna verksamhetsrapporter från 2008 till 2011.

För att kunna uppnå uppsatsen ändamål, att se på hur Barnkonventionen lyfts fram i Rädda Barnens eget arbete, krävdes en form av textanalys. Textanalys är en undersökning av en text för att få fram dess struktur eller logiska uppbyggnad och mening, innehåll eller budskap. För att få fram eller komma åt textens budskap behöver

---

¹⁴Reynaert, D. et al (2012) *Between 'believers' and 'opponents': Critical discussions on children's rights* s.164

¹⁵ Reynaert et al (2012) s.164

¹⁶ Reynaert et al (2012) s.164

man se till bland annat textens författare, mottagare, språket och den historiskkulturella situationen i vilken den är skriven.¹⁷

För att fritt kunna tolka texten krävdes ytterligare en fördjupning inom textanalysen, varför en kvalitativ innehållsanalys var bäst lämpad. Inriktningen var mest relevant för att finna mönster i större material som t.ex. verksamhetsberättelserna.¹⁸ En förförståelse vid en tolkningsprocess var något man inte kunde undkomma, dock krävdes det för att analysera texterna.¹⁹ En innehållsanalys lät mig se om man i verksamhetsberättelserna nämnde eller lyfte fram begrepp eller ord som var kopplade till konventionen om barns rättigheter samt hur man kunde tolka texterna för att se hur Rädda Barnen lyfter fram och arbetar med Barnkonventionen.²⁰

Det byggde på kodningsenheter(mer specifika ord) som grundats sig på Barnkonventionens förteckning samt grundprinciper, detta för att kunna komma fram till en mer konsekvent bedömning.²¹ Ytterligare lyfte jag fram de delar som har tydlig koppling till konventionen och kompassen dock hade de ej alltid uttrycks lika explicit med de ord som nämndes i förteckningen.

Efter att ha plockat ut den relevanta texten jämförde den med Kompassens mål och riktlinjer. Därefter ställdes det hela i ljuset av Reynaerts(et al.) begrepp Critical proponents.

---

¹⁷ Svensson, Per-Gunnar & Starrin, Bengt (red.) (1996) *Kvalitativa studier i teori och praktik* s.170

¹⁸ Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.) (2012) *Textens mening och makt –Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys.* s.51

¹⁹ Svensson & Starrin (red.) (1996) s.181

²⁰ Bergström & Boréus(red.) (2012) s.50f

²¹ Bergström & Boréus (red.) (2012) s.56f

3 Bakgrund

3.1 Right-based approach

Att följa och arbeta utefter den universella deklARATIONEN av mänskliga rättigheter har blivit allt vanligare när man sätter människan i främsta rum. Deklarationen om barns rättigheter ligger därför till grund för rättighetsarbetet. Att ha ett Right-based approach innebär att olika organisationer, organ och stater använder sig av ett rättighetsbaserat perspektiv i sitt arbete.

Rädda Barnen arbetar för barns rättigheter och med andra ord använder sig av ett Right-based approach i sitt arbete. Således är den underlaget för deras arbetssätt och ett verktyg som ligger till grund under uppsatsens gång för att bättre förstå Rädda Barnens arbetssätt att implementera ett rättighetsperspektiv.

FN har tagit fram en gemensam tolkning av hur man bör arbeta utefter ett Right-based approach för att man ska undvika tolkningsskillnader och ha ett gemensamt mål att arbeta efter.²² Det framtagna resultatet ledde till Förenta Nationernas *The Statement of common understanding* som kort sammanfattas:

1. Alla program för utvecklingssamarbete, politik och tekniskt bistånd bör främja förverkligandet av de mänskliga rättigheterna enligt den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna och andra internationella instrument för mänskliga rättigheter.

2. Normer för mänskliga rättigheter som finns i, och principer som härrör från den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna och andra internationella människorättsinstrument guidar allt utvecklingssamarbete och programmering inom alla sektorer och i alla faser av program processer.

3. Utvecklingssamarbetet bidrar till utvecklingen av kapaciteten hos plikt-bärare för att uppfylla sina förpliktelser och / eller "rättighetshavare" för att hävda sina rättigheter.²³

---

²² FN (2008) *Allmän förklaring om de mänskliga rättigheterna* besökt: 2013-05-30

²³ HBRA Portal, *The Common Understanding* besökt 2013-05-30

The Statement of common understandings relevans ligger i riktlinjerna för hur man ska arbeta med mänskliga rättigheter och detta har blivit en riktlinje för det internationella samfundet att följa. Således är den till för att skapa en enhetlig och konsekvent definition av alla FN-organs synsätt av mänskliga rättigheter.

3.2 Rädda Barnen

Rädda Barnens bildades 1919 i England och dess grundare hette Eglantyne Jebb. Organisationen Rädda Barnen Sverige är demokratiskt och religiöst obunden frivillighetsorganisation. Rädda Barnen arbetar både i Sverige och internationellt. Från början var det en välgörenhetsorganisation som skulle hjälpa krigsbarn med det mest basala sakerna. När Barnkonventionen implementerades kunde man tydligt se en förändring i organisationen när den tog steget mot att bli en rättighetsorganisation.²⁴ I Sverige bidrar deras medlemmar på lokalnivå med bland annat läxläsning och insamling till lokalt styrelsearbete. De arbetar även med politisk påverkan.²⁵

Rädda Barnen arbetar för att barns rättigheter ska bli tillgodosedda samt förespråkar att Barnkonventionen bör instiftas i Sveriges lagar. Några av Rädda Barnens mest prioriterade frågor i deras arbete i Sverige är att: inget barn ska utsättas för våld eller kränkande behandling, vare sig i hemmet eller i skolan, barn på flykt ska få ett bra mottagande i Sverige, alla barn ska ha tillgång till bra utbildning, inget barn ska utsättas för diskriminering oavsett orsak och att barn ska ha inflytande över frågor som berör dem.²⁶

Generalförsamlingen är organisationens högsta beslutsfattande organ. År 2003 infördes Rädda Barnens ungdomsförbund, där unga själva aktivt kunde hjälpa andra och kämpa för barns rättigheter. Rädda Barnens anställda har i uppgift att skydda och förespråka barns rättigheter samt säkerställa att det är ett genomförbart arbete. Detta genom att se till att organisationen har de mänskliga och ekonomiska resurserna som krävs.²⁷

---

²⁴ Rädda Barnen, *Tidningen Barn- från välgörenhet till rättighet*. Besökt: 2013-05-30

²⁵ Rädda Barnen, *om oss*. Besökt: 2013-04-22

²⁶ Rädda Barnen, *vad vi gör i Sverige*. Besökt: 2013-04-22

²⁷ Save the Children (2008) *The Compass* s. 7

I Sverige finns organisationen utspridd på lokal och regional nivå. Deras utopiska syn är att Barnkonventionen ska vara en praktisk realitet i hela världen. Deras värderingar bygger på den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna och Barnkonventionen. Huvuduppdraget är att kämpa för barns rättigheter där man prioriterar de barn som är mest utsatta.

4 Barnkonventionen

En konvention är en internationell lag. Stater väljer själva om de vill skriva under och följa konventionens uppmaningar. Barnkonventionens framväxt skedde under många år, med hjälp flera organisationers arbete. Man ansåg att barn hade lika mycket rättigheter som vuxna och deras brist att kunna göra sig hörda gjorde det än viktigare för de vuxna att se till att de fick sina rättigheter tillgodosedda.²⁸

189 av 191 medlemsländer i FN har skrivit under Barnkonventionen och aldrig tidigare har en konvention fått så många underskrifter och gensvar. Ett skäl till detta berodde troligen på den ökade rapporteringen kring barn och hur de drabbades av krig, fattigdom, diskriminering och andra orättvisor runt om i världen. Barns utsatta situation gjorde det därmed politiskt lägligt för regeringar att ansluta sig till det internationella samfundets försök att tackla den bittra verkligheten.²⁹ Totalt är det fram till idag 193 länder i världen som har ratificerat konventionen om barns rättigheter.³⁰

Media har länge varit en bidragande faktor till den ökade medvetenheten kring barns utsatta situation, likaså har de enskilda organisationernas rapporter bidragit. De organisationer som jobbade med barnens rättigheter under framväxten av konventionen hjälpte till att mynta begreppet 'barnets rättigheter'.³¹

För att kontrollera huruvida Barnkonventionen efterlevs genomförs var femte år rapporter av respektive stat som har ratificerat konventionen. Rapporten skickas därefter in till barnrättskommittén i Genève. Kommittén består av tio personer från olika länder som träffas regelbundet för att granska staterna. Inga direkta straff utförs vid bristande efterlevnad, dock måste den stat som bryter mot konventionen förklara sig inför kommittén. Den processen brukar ske med media närvarande och därmed innebära en skam för det landet ifråga.³²

---

²⁸ Hammarberg, Thomas (2006) *Mänskliga rättigheter- Konventionen om barnets rättigheter* s.5ff & Rädde barnen, om oss- vår historia. Besökt:2013-05-27

²⁹ Hammarberg (2006) s.5f

³⁰ Rädde Barnen, om oss –*Barnkonventionen*. Besökt: 2013-05-24

³¹ Hammarberg (2006) s.5

³² Wetter, Gundel (2003) *Rädde Barnen*. s.10-13

I konventionen finns det 54 artiklar som behandlar barns rättigheter och det är främst de fyra grundprinciperna som Rädda Barnen utgår ifrån. Dessa fyra grundprinciper grundar sig på fyra artiklar från konventionen och kommer därför vara de främsta artiklarna som undersöks mer ingående. Likväl kommer del I, artikel 1-41 användas i tolkningsprocessen av verksamhetsberättelserna. För hela Barnkonventionens förteckning se Bilaga 1. De fyra grundprinciper som Rädda Barnens arbete främst bygger på är:

- Alla barn har samma rättigheter och lika värde. Ingen får diskrimineras (art.2).
- Barnets bästa ska alltid komma i främsta rummet (art.3).
- Varje barn har rätt att överleva och utvecklas (art.6).
- Barnet har rätt att uttrycka sin mening i alla frågor som berör det.(art.12)³³

Dessa specifika artiklar som lyfts fram i grundprinciperna innebär inte att de andra artiklarna ska anses mindre viktiga, dock är de grundstenar för många av de andra artiklarna. År 2002 beslöt FN:s specialsession att grundprinciperna skulle vara ramverket i arbetet för barn. ³⁴ Här följer en mer detaljerad beskrivning av de artiklar som nämns i grundprinciperna. ”Artikel 2. Icke-diskriminering

1. Konventionsstaterna skall respektera och tillförsäkra varje barn inom deras jurisdiktion de rättigheter som anges i denna konvention utan åtskillnad av något slag, oavsett barnets eller dess föräldrars eller vårdnadshavares ras, hudfärg, kön, språk, religion, politiska eller annan åskådning, nationella, etniska eller sociala ursprung, egendom, handikapp, börd eller ställning i övrigt.

2. Konventionsstaterna skall vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att barnet skyddas mot alla former av diskriminering eller bestraffning på grund av föräldrars, vårdnadshavares eller familjemedlemmars ställning, verksamhet, uttryckta åsikter eller tro.”³⁵

---

³³ Rädda Barnen, *om oss –Barnkonventionen* besökt: 2013-05-24

³⁴ Hammarberg, Thomas (2006) *Mänskliga rättigheter –Konventionen om barnets rättigheter* s.10

³⁵ Hammarberg (2006) s.34

Icke-diskriminering är en av grundprinciperna i konventionen där poängen är att alla barn ska ha ett människovärde och att det ska existera jämställdhet för barnen. Inte bara mellan vuxna och barn utan även mellan barnen.³⁶

”Artikel 3. Barnets bästa

1. Vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ, skall barnets bästa komma i främsta rummet.
2. Konventionsstaterna åtar sig att tillförsäkra barnet sådant skydd och sådan omvårdnad som behövs för dess välfärd, med hänsyn tagen till de rättigheter och skyldigheter som tillkommer dess föräldrar, vårdnadshavare eller andra personer som har lagligt ansvar för barnet, och skall för detta ändamål vidta alla lämpliga lagstiftnings- och administrativa åtgärder.
3. Konventionsstaterna skall säkerställa att institutioner, tjänster och inrättningar som ansvarar för vård eller skydd av barn uppfyller av behöriga myndigheter fastställda normer, särskilt vad gäller säkerhet, hälsa, personalens antal, och lämplighet samt behörig tillsyn.”³⁷ Denna artikel ska alltid komma i främsta rummet för att säkerställa barnens intresse i samhällets alla situationer. Barnens egen förmåga att kunna kräva och säkerställa sitt eget bästa är ofta svårt, därav vikten av artikeln så att barn inte hamnar i skymundan när andra intressen i samhället förespråkas. Dock är artikeln inte helt problemfri då man har svårt att veta hur man exakt ska implementera den i praktiken på bästa sätt. Det kan vara vanskligt att avgöra vad barnets bästa är när barnen själva inte kan påverka sin situation.³⁸

”Artikel 6. Rätten till liv och överlevnad

1. Konventionsstaterna erkänner att varje barn har en inneboende rätt till livet.
2. Konventionsstaterna skall till det yttersta av sin förmåga säkerställa barnets överlevnad och utveckling.”³⁹

---

³⁶ Hammarberg, Thomas (2006) *Mänskliga rättigheter – Konventionen om barnets rättigheter* s.10

³⁷ Hammarberg (2006) s.34f

³⁸ Hammarberg (2006) s.11

³⁹ Hammarberg (2006) s.35

Artikeln rätten till liv kan anses vara en självklarhet. Emellertid är det inte lika självklart världen över till exempel finns det kulturer där spädbarn dödas på grund av sitt kön. Därav vikten att artikeln, som i den universella deklarationen av mänskliga rättigheter även här explicit finns med, för att påtala dess vikt även för barn. Dessutom talar man även om att säkerställa barnens överlevnad och utveckling, vilket kan anses mer ambitiöst än att bara se till så att barn inte blir dödade. Vart en skälighets gräns går för överlevnad och vilken form av utveckling som bör ges kan diskuteras.⁴⁰

”Artikel 12. Åsiktsfrihet och rätten till att bli hörd

1. Konventionsstaterna skall tillförsäkra det barn som är i stånd att bilda egna åsikter rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet, varvid barnets åsikter skall tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.
2. För detta ändamål skall barnet särskilt beredas möjlighet att höras, antingen direkt eller genom företrädare eller ett lämpligt organ och på ett sätt som är förenligt med den nationella lagstiftningens procedurregler, i alla domstols- och administrativa förfaranden som rör barnet.”⁴¹

Åsiktsfrihet och rätten till att bli hörd som barn bygger på även denna på att alla barnen ska ha ett människovärde. Denna artikel är troligen en av de få som talar om barnens eget deltagande och möjlighet till inflytande. Därav är den enligt Reynaert(et al.) väldigt viktig för att bättre kunna förstå Barnkonventionen. Konventionen är till för Barnen och vad vore inte bättre om den då är byggd ifrån barn.⁴²

Enligt Rädda Barnen bör Barnkonventionen och dess normer utvecklas och implementeras i lagstiftning och i konkreta politiska åtgärder. Därmed bör Barnkonventionen ses som en ledstjärna i arbetet för att uppnå det. Tolkningen av Barnkonventionen artiklar har därför varit central, Barnrättskommittéen har arbetat fram sin tolkning av dessa artiklar och hur staterna borde arbeta med dem för att lyckas införliva konventionen.⁴³ Att översätta rättigheter till rättsliga termer kan anses lämpligt för att vuxna lättare ska kunna förhålla sig gentemot barn. Dock kan ett framtagande av denna leda till att vissa intressen får ta mer plats än andra. Vilket i sin tur medför en

---

⁴⁰ Hammarberg, Thomas (2006) *Mänskliga rättigheter –Konventionen om barnets rättigheter* s.12

⁴¹ Hammarberg (2006) s.38

⁴² Hammarberg (2006) s.12-13 & Reynaert, D. et al (2012) *Between 'believers' and 'opponents': Critical discussions on children's rights* s.164

⁴³ UNICEF Sverige (2008) *Handbok om Barnkonventionen* s.9

ojämn fördelning av rättigheterna. För att motverka detta bör man väga intressena mot varandra. Den sociala relationen mellan människor påverkas av synen på de som sedan följer eller inte följer rättigheterna som blivit lag. Man måste ha i åtanke att alla inte har samma möjlighet att kunna följa den nya lagstiftningen. Enligt Reynaert(et al.) brister man i att se till de olika sociala förhållanden när man konstruerar rättigheter till lag som barnen lever i. Genom att förespråka en övergång från rättigheter till lag vill Rädde Barnen att staten ska ta större ansvar, dock måste ett övervägande göras gällande barns olika sociala förhållanden.⁴⁴

Ett av budskapen med grundprinciperna är att alla barn, utan undantag, bör ha rätt att kunna ta del av rättigheterna och genom Reynaerts(et al.) synsätt kring tolkningen av autonomi som ansvarsskyldig kan budskapet diskuteras. Reynaerts(et al.) menar på att barnen inte alltid kan ta del av sina rättigheter. Det förväntas på något sätt att barnen som alltid kan förstå sin rätt i samhället. Detta kan man dock inte förutsätta. Därför får enligt Reynaert(et al.) barnen lära sig sina rättigheter och i takt med att de får en förståelse och kunskap får de även möjlighet att förvekliga dem. Här kan man även ifrågasätta de olika förutsättningar som finns gällande att ta del av den här kunskapen. Även detta kan ses som problematiskt.⁴⁵

---

⁴⁴ Reynaert et al (2012) s.162f & Rädde barnen, vad vi gör –I Sverige, *Barnkonventionen som lag* besökt:2013-05-28

⁴⁵ Reynaert et al (2012) s.162

5 Kompassen

Kompassen är ett framtaget projekt av Rädda Barnen Sverige för att verka som deras vägledande principer i sitt arbete från 2008 till 2016. Denna kompass är en efterföljare av *Compass – Framework and Direction for Save the Children Sweden* från 2001.

Kompassen 2008 vänder sig till alla som jobbar inom Rädda Barnen Sverige, alltså både anställda och volontärer. Den beskriver vad organisation står för, arbetar för och vilka mål organisationen har. Tanken med projektet är att det ska fortgå under 8 år, men om Rädda Barnens generalförsamling anser något annat kan detta beslutet ändras. Efter 8års-perioden ska Kompassen utvärderas och den kan komma att revideras om så önskas. Poängen med projektet är att det ska vara en riktlinje för alla som jobbar inom organisationen.⁴⁶

Visionen med Rädda Barnens arbete skulle vara en värld där alla i praktiken efterlever konventionen om barns rättigheter. Därför är deras uppdrag att påverka maktavare och stödja utsatta barn. Rädda Barnen strävar att ha en utvecklad kompetens, engagemang och att vara ihärdigt frispråkig. Således har man tagit fram Kompassen för att lättare kunna ha en referensram för implementering inom organisationen. Rädda Barnens normer bygger på den universella deklARATIONEN av mänskliga rättigheter och på Barnkonventionen, där alla människor är av lika värde. Dock har barn speciella rättigheter som uttrycks med hjälp av Barnkonventionen. Härmed kommer en sammanfattad redovisning av Kompassen. Den framtagna texten bygger på dess innehåll som är kopplat till Barnkonventionen.

5.1 Arbete

Rädda Barnens direkta arbete med barn och institutioner på lokalnivå i Sverige ska enligt dem själva öka trovärdigheten runt om i världen. Deras fyra främsta arbetsmetoder som vi kan urskilja är: forskning och analys, direkt stöd till barn,

---

⁴⁶ Save the Children Sweden (2008) *The Compass* s.5

kunskapsspridning och påverkansarbete.⁴⁷ Dessa kommer nu beskrivas mer ingående. Rädda Barnens roll att förbättra barns rättigheter bygger på att identifiera de problem som påverkar barn och deras utveckling, att ständigt föra en dialog med barnen och det som påverkar deras liv, att dela med sig av sin kunskap för att fortsätta utveckla bättre lösningar och metoder och att hålla koll på makthavare som kan påverka och agera efter Barnkonventionen. Ytterligare en arbetsmetod är att lägga fram konstruktiva lösningar och förslag till förbättrad ställning för barn, att kunna agera direkt vid behov eller katastrofer och att fortsätta ett ökat samarbete tillsammans med andra organisationer och aktörer som även de arbetar för barns rättigheter. Som kritisk förespråkare är artikel 12 Åsiktsfrihet och rätten till att bli hörd en av de viktigaste grundprinciperna när det kommer till att förbättra Barnkonventionen och för att bättre kunna förstå den. I Rädda Barnens arbete kan vi ta del av deras arbets sätt med att föra en dialog med barnen, som i sin tur kan innefattas under artikel 12.⁴⁸ Att identifiera problem som påverkar barn och deras utveckling kan starkt kopplas ihop med begreppet utveckling i artikel 6 samt problem som kan påverka barn kan tolkas in i artikel 2 mot diskriminering. Diskriminering kan definitivt vara ett existerande problem som kan påverka barn. Att identifiera dessa problem är inte den enklaste arbetsuppgiften att göra i praktiken eftersom de är så omfattande. Men vi kan följa Rädda Barnens arbete och hur det ständigt är relaterat till grundprinciperna utan att artiklarna explicit uttrycks.⁴⁹

5.2 Mål

Det existerar 8 framgångsfaktorer som Rädda barnen har tagit fram för att kunna uppnå sina mål med arbetet. Dessa är: (egen översättning):

- Rädda Barnen kan visa på att deras arbete leder till bättre förhållanden för barn.
- Rädda Barnen är en stark, populär rörelse för barns rättigheter i Sverige.
- Rädda Barnen och deras partner organisationer har kompetensen och kapaciteten som krävs.
- Rädda Barnen har ett väl definierat ledarskap på alla nivåer i organisationen.
- Rädda Barnen har en klar profil och en stark position.

---

⁴⁷ Save the Children Sweden (2008) *The Compass* s. 20-24

⁴⁸ Hammarberg, Thomas (2006) *Mänskliga rättigheter –Konventionen om barnets rättigheter* s.12f

⁴⁹ Hammarberg (2006) s.12

- Rädda Barnen bidrar till utvidga barns delaktighet och inflytande
- Rädda Barnen har en balanserad, stabil budget och ökad finansiell bas.
- Rädda Barnen Sverige är en stark och ledande medlem av det internationella Rädda Barnen, Alliansen.⁵⁰

Av de punkter som lyfts fram ovan kommer analysen enbart fokusera på de första sex punkterna, då dessa är mest relevanta för uppsatsen. Kompassen lyfter fram tre konkreta mål som bygger på grundprinciperna från Barnkonventionen. Dessa är:

- Att inga barn bör utsättas för diskriminering, utnyttjande, våld eller någon annan form av missbruk.
- Att barn ska kunna göra sin röst hörd och kunna påverka sitt eget öde.
- Samt att barn ska vara garanterade en säker och trygg barndom, ges möjlighet till utbildning där de kan utveckla självförtroende och få tillgång till relevant kunskap och färdigheter.⁵¹

Det existerar en prioritering i Rädda Barnens mål, där man ska fokusera på att förbättra livssituationen för de barn som har det allra svårast, vilket Rädda Barnen anser att det bör arbetas med på lokal nivå. De poängterar bristen med att inte kunna lyfta alla problem som existerar och därav kravet att prioritera ett mindre antal teman. Detta gör dem för att kunna uppnå sina mål och skapa ett långsiktigt resultat.

Det är inte endast upp till Rädda Barnen att kunna uppnå sina mål, de anser att det krävs en förändring i samhället. En förändring som innebär att ta ansvar på alla nivåer.⁵²

Flera av framgångsfaktorerna är främst baserade på organisationens framväxt och hur de indirekt ska kunna påverka och uppnå målen. Därför är det problematiskt att finna direkta länkar mellan faktorerna som ska leda till deras mål. Framgångspunkten med att Rädda Barnens arbete ska leda till bättre förhållanden för barn kan kopplas ihop med både artikel 2 icke-diskriminering och artikel 3 barnets bästa. Vilket i sin tur kan kopplas ihop med deras första mål med att barn inte bör utsättas för våld, diskriminering och så vidare.

---

⁵⁰ Save the Children Sweden (2008) *The Compass* s. 28-32

⁵¹ Save the Children Sweden (2008) *The Compass* s.16

⁵² Save the Children Sweden (2008) *The Compass* s.16-18

Framgångspunkten gällande Rädda Barnens arbete att utvidga barns delaktighet och inflytande är knutet till grundprincipen artikel 12 om yttrandefrihet och rätten till att bli hörd.

Rädda Barnen medger själva i Kompassen att det är komplexa problem man jobbar med och för att kunna lösa dem krävs det att de ökar sin kunskap och är mer flexibla för att lyckas med en långvarig förändring.⁵³ Vilket uppmuntras då till exempel en av Rädda Barnens framgångsfaktorer är att de är en populär barnrättsorganisation, vilket snarare är ett andraleds påverkan för att man ska uppnå målen för att förbättra barnens situation.

Tolkningsprocessen skiljer sig alltid om hur man vill tolka deras framgångsfaktorer men eftersom att den direkta kopplingen fattas blir det givet att tolkningen kring punkterna öppnas upp. Detta kan både vara en fördel och en nackdel. En fördel kan vara att den breda tolkningen öppnas upp och man kan därför finna olika framgångsvägar för att lyckas uppnå sina mål. Samtidigt är en nackdel att ramverket för den egna organisationen delvis blir oklar för hur man mer konkret ska nå sina mål. Det kan även för den utomstående kännas som ganska breda och oklara framgångsfaktorer.

Målen från Kompassen är i sig bra men Reynaert(et al.) skulle påpeka problematiken med att utgå från Barnkonventionen utan att ifrågasätta denna på grund av att, för det första, inte alla barn har lika förutsättningar för att kunna få ta del av rättigheterna. För det andra, för att det existerar problematik kring att man utformat konventionen för det individuella barnet trots att de räknas som en kollektiv grupp.⁵⁴

Kompassen är utformad för en mer generell publik, det saknas mer specifika mål till exempel en viss procentminskning som man vill uppnå för att man tydligare ska kunna ha en mållinje att eftersträva. Annars kan projektet fortgå lika generellt i många år till då problemen kring utsatta barn tyvärr fortsätter existera.

Den kritiska förespråkarsynen skulle främst gilla ett av Kompassens mål, nämligen den gällande att barn ska kunna göra sin röst hörd och kunna påverka sitt eget öde. Eftersom att det anses vara en viktig grund till att kunna utveckla Barnkonventionen.

Ett annat av Kompassens mål -att barn ska vara garanterade en säker och trygg barndom- är byggda utefter Barnkonventionen och på så vis har Rädda Barnen använt

---

⁵³ Save the Children Sweden (2008) *The Compass* s.22

⁵⁴ Reynaert, D. et al (2012) *Between 'believers' and 'opponents': Critical discussions on children's rights* s.159ff

sig av den som en referensram. Skillnaden är att Rädda Barnen har omformulerat det och anpassat det bättre efter sina lärdomar av de olika projekt som de har drivit. Vidare på sista målet -att kunna ge möjlighet till utbildning för barn där självförtroende, kunskap och färdigheter utvecklas- är i sig bra, dock är det enligt Reynaert(et al.) viktigt att inte glömma de olika aspekterna av barnens liv som annars lätt glöms bort, exempelvis att deras sociala förhållanden skiljer sig beroende på olika faktorer.

6 Verksamhetsberättelser/rapporter

Rädda Barnens verksamhetsrapporter är till för att alla ska kunna ta del av deras arbete som skett under det aktuella publiceringsåret. Verksamhetsberättelserna ser ut som följande: det startar med en kort introduktion av Rädda Barnen och en innehållsförteckning, som sedan följs av ett förord av generalsekreteraren och ordförande. Första kapitlet benämns *Det här är Rädda Barnen* eller *Kort om Rädda Barnen* och där får man en mer ingående information om organisationen, dock finns det inte med i rapporten från 2011. Sedan skiljer sig kapitlen åt genom att de finns de som berättar om deras internationella arbete och lyfter fram mer konkreta exempel av detta, samt de som berättar om deras arbete i Sverige. Det är det sistnämnda som är av intresse att främst undersöka. De sista sidorna som behandlar organisationens finanser är inte av relevans att se på för uppsatsens syfte. Härmed har författaren undersökt de aktuella verksamhetsrapporter och lyft fram de delar som är kopplade till arbetet i Sverige och Barnkonventionen. Detta eftersom att vi vill se hur Barnkonventionen har framställts i deras årliga arbete kopplat till Kompassen.

6.1 2008

I Rädda Barnens verksamhetsrapport från 2008 får man veta att de har försökt stärka sitt arbete i Sverige genom att flytta delar av sitt huvudkontor ut till fyra stora regioner istället. Detta för att bättre kunna påverka på den lokala nivån. Rädda Barnen har sett skillnader på vilket stöd barn kan få beroende på var i Sverige de bor. Därför jobbar Rädda Barnen med medlemmarna på lokalnivå för att förändra och påverka barns situation. De vill åstadkomma långsiktiga förändringar för barn och detta sker genom att påverka beslutsfattare, sprida sin kunskap, lyssna på barnen och låta dem själva kunna bli hörda för att påverka sin situation.⁵⁵

Rädda Barnens arbete med grundprinciperna som bas lyfts fram i rapporten. Deras arbete i Sverige bestod främst av olika projekt och rapporter där de försökte stärka barns

---

⁵⁵ Rädda Barnen (2008) *Verksamhetsberättelse s.7*

rättigheter. Möten med barn var väsentlig av den orsaken att deras kunskap om hur ett barns liv kan se ut i Sverige ökade och därmed kunde man arbeta med det som behövdes förändras. Rädda Barnen hade krävt att de barn som blir vittne till våld borde ses som målsägande eftersom att de annars kan undermineras i polisutredningar samt vid eventuell brottskadeersättning. Ett annat påverkansarbete Rädda Barnen gjorde var att lämna ett remissvar gällande frågan att det inte bör vara tillåtet att ta kontakt med barn på nätet i sexuella syften till den statliga utredningen *Barnet i fokus*.

I verksamhetsrapporten får man läsa om stödet för barn som Rädda Barnen erbjuder genom psykoterapeuter, psykologer och att de erbjuder konsultationer för olika instanser som är i behov av ökad kunskap kring barns rättigheter. Samt att lokalföreningarna jobbar på en gräsrotsnivå där det sker olika aktiviteter så som samtalsgrupper, läxhjälp, föräldrautbildning och kartläggning av barns situation.⁵⁶ Rädda Barnen stödjer de olika föreningsprojekten och därmed kan man koppla det till *Artikel 15 - förenings- och församlingsfrihet*.

Under 2008 arbetade Rädda Barnen för att påverka den kommande skollagen genom att definiera nio krav på den framtida skolan. Rapporten *Vems röst väger tyngst* handlade om elevers inflytande och deras önskan att kunna få ökade möjligheter till att påverka. I en annan rapport som gjordes i samband med skollagen visade det sig att inte alla barn som var i behov av särskilt stöd i skolan fick den hjälp de behövde.⁵⁷ *Artikel 28 –utbildning, rätten till & artikel 29 –utbildning, syfte* är i fokus när det kommer till projekten gällande utbildning.

Rädda Barnens *Fattighetsrapport* visade detta året att klyftorna var stora och barn som levde i fattigdom i Sverige diskriminerades. Därför tryckte man på att alla skulle kunna delta i skolans aktiviteter oberoende av föräldrarnas ekonomiska situation. *Se mig som en person* var ytterligare en rapport som togs fram med konkreta förslag på förbättringar för barn som var placerade i familjehem eller i hem för vård. Dessa förslag togs fram genom projektet *Barnet i Socialtjänsten* där man intervjuade barn som bodde i familjehem. I 2008 års verksamhetsberättelse betonas följande:

---

⁵⁶ Rädda Barnen (2008) *Verksamhetsberättelse* s.10

⁵⁷ Rädda Barnen (2008) *Verksamhetsberättelse* s.10-11

Rädda Barnen arbetar för att varaktigt förbättra barns livsvillkor. En stor del av arbetet handlar om att påverka politiker och makthavare att se till barnets bästa, och bilda opinion bland allmänheten. Vi använder oss av den kunskap vi har fått genom direkta insatser för barn, eller faktainsamling och analys. Vi beskriver med goda exempel hur barns rättigheter kan stärkas, men rapporterar också om missförhållanden. Vi påverkar genom lobbyarbete, opinionsbildning och genom kunskapsspridning.⁵⁸

6.2 2009

Detta år firades 90år av kamp för barns rättigheter dessutom hade Barnkonventionen 20års-jubileum. Under jubileumsåret bedrev Rädda Barnen ett ökat arbete i att informera barns rätt till att få komma till tals i skolor, likaså att nå ut med den kunskapen till föräldrar. Under detta aktuella år ifrågasattes ideella/frivilligorganisationer och deras roll debatterades flitigt. Dessutom fyllde anti-aga lagen 30år i Sverige och detta uppmärksammades på olika sätt av Rädda Barnen.

I verksamhetsrapporten lyfter Rädda Barnen fram sitt långsiktiga arbete med deras mål och arbetsmetoder. Kapitlet för den specifika delen av deras arbete i Sverige är kallad ”Nu blir vårt barnrättsarbete i Sverige tydligare”. Genom att arbeta med att öka sin effektivitet och närvaro siktar de på att stärka barns rättigheter. En del olika projekt lyftes fram för att visa på deras aktiva arbete. En lokalförening i Lund drev projektet *Tjej till tjej* där en grupp faddrar aktiverade och gav stöd för unga tjejer som nyligen hade bosatt sig i Sverige. För att de skulle möjliggöra ett bästa resultat fick faddrarna utbildning under de 2år som projektet pågick.⁵⁹

Rädda Barnen erbjöd kurser för de som ville hjälpa till att sprida barns rättigheter i exempelvis skolor. De hade under året startat ett projekt för att öka närvaron i olika förorter, för att engagera folk i arbetet för barns rättigheter med fokus på socio-ekonomiskt utsatta barn. Den ökade närvaron var till exempel ett filmprojekt för ungdomar där de indirekt kunde arbeta med inflytande och självkänsla och föräldramöten där det hölls föreläsningar med diskussioner.

---

⁵⁸ Rädda Barnen (2008) *Verksamhetsberättelse* s.20

⁵⁹ Hammarberg, Thomas (2006) *Mänskliga rättigheter –Konventionen om barnets rättigheter* s.8

Rädda Barnen gjorde den första nationella kartläggningen av barn som antingen hade kastats ut hemifrån eller rymt. Denna undersökning hjälpte till att synliggöra denna utsatta grupp av barn och därmed kunde de utforma krav på hur socialtjänstens stöd för den utsatta gruppen skulle utformas. Gällande denna kartläggning som Rädda Barnen genomförde kan man se kopplingar till Barnkonventionens *artikel 20 - Alternativ omvårdnad*, och *artikel 25 översyn avseende omhändertagna barn*.⁶⁰

Hemsidan *utanpapper.nu* var en ventil för de barn som ej hade uppehållstillstånd i Sverige och barnen kunde på ett lätt sätt ta del av vilka rättigheter barn i Sverige har, till exempel kunde de läsa om rätten till vård. Det utbyte som skedde ledde till ytterligare ett påverkansarbete där man fick beslutsfattare att tillsätta en utredning gällande papperslösas rätt till sjukvård. Rädda Barnen har gjort, enligt en av kompassens arbetsmetoder, påverkansarbete för att man ska se till att även papperslösa ska ha rätt till vård och skola vilket kan tolkas in under *Artikel 24 -hälsa och sjukvård*.

De mer uppmärksammade problemen kring hedersrelaterat våld ledde till projektet *Det handlar om kärlek* (som startades redan 2008) där man försökte förebygga förtryck och hedersrelaterat våld bland skolungdomar. Detta bland annat genom att informera dem om deras rättigheter. Rädda Barnen fördjupade sin kunskap kring ämnet och prioriterade därmed övergrepp, våld och barn med flyktingbakgrund. *Artikel 36 -skydd mot annat utnyttjande*, blir tydlig i projektet *Det handlar om kärlek* eftersom barnen får ökad kunskap om sina rättigheter och det är fokus på skydd mot utnyttjande i hedersrelaterade situationer. Under 2009 hade man även ökat sin mottagningsverksamhet där man kunde ta emot fler barn och föräldrar.⁶¹

Att inga barn bör utsättas för våld eller annat utnyttjande arbetas det med till exempel genom projektet *Det handlar om kärlek*. Att barn ska erbjudas en säker och trygg barndom kan vi se i projektet *Se mig som en person*, även möjligheten till utbildning har Rädda Barnen arbetat med genom deras påverkningsarbete till exempel när de påverkade skollagen 2008-2009.⁶²

---

⁶⁰ Hammarberg (2006) s.41,44

⁶¹ Rädda Barnen (2009) *Verksamhetsberättelse* s.9

⁶² Save the Children Sweden (2008) *The Compass* s.16 & Rädda Barnen (2008) *Verksamhetsberättelse* s.10-11

6.3 2010

I år 2010s verksamhetsberättelse börjar Rädda Barnen med att lyfta fram hur de har arbetat med Barnkonventionens fyra grundprinciper för att de ska bli verklighet samt deras vision att alla barns rättigheter borde vara tillgodosedda i världen. Rädda Barnen lyfte även fram vikten av människovärdet genom att de hade skrivit att alla människor har lika värde men att barn har särskilda rättigheter och att vi alla har ett ansvar gentemot barnen. Men de menade att statens särskilda skyldigheter mot barnen är av särskild vikt. Rädda Barnens mål lyfts fram i verksamhetsrapporten och de är följande: att barn inte ska diskrimineras, utsättas för våld eller övergrepp och exploateras, att barn ska ha en rätt till trygg, hälsosam uppväxt och ett kunskapslärande som ger självtillit, samt att de ska kunna göra sina röster hörda och kunna ha ett inflytande över sina liv.⁶³ I denna verksamhetsberättelse blir det mycket tydligare kopplingar till Kompassen där det uttryckligen står i någon form om exakt samma mål som finns i Kompassen.

Även Rädda Barnens arbetsmetoder står med och de består av ett starkt barnrättsperspektiv samt ett barnvänligt förhållningssätt där de aktivt jobbar för ökad kunskap som de kan sprida vidare. De ger stöd till barn bland annat genom att lyssna på dem.

De arbetar även för att väcka opinion och påverka makthavare som kan se till barnets bästa. Detta för att de vill uppnå varaktiga förbättringar för barn. De frågor som de målmedvetet arbetar för är:

- ”Barns rätt till inflytande i alla frågor som rör dem
- Barnfattigdom
- Förbättrat mottagande av ensamkommande flyktingbarn
- Flykting och integration
- Barns egna asylskäl
- Diskriminering på grund av funktionshinder
- Föräldraskap
- Ung jämställdhet och samtalsgrupper för unga
- Alla barns rätt till utbildning

---

⁶³ Rädda Barnen (2010) *Verksamhetsberättelse s.2-3*

- Våld och sexuella övergrepp⁶⁴

Här följer olika projekt som Rädda Barnen drev under 2010 för att förbättra barns situation. Under våren 2010 genomfördes en enkätundersökning av Rädda Barnen vid namn *Ung röst* i Stockholmsdistriktet, med syfte att lyfta fram ungas åsikter för att de skulle kunna påverka politiker och makthavare i frågor som berörde barn. Genom resultatet man fick kunde man således påverka politiker på lokalnivå inför valet 2010.⁶⁵ Rädda Barnen uppmanade olika politiska partier att skriva under principen att man borde ge alla ensamkommande flyktingbarn en god man inom 24h samt att inte låta ett barn stanna mer än 1 vecka i transitboende.⁶⁶ *Artikel 22 - flyktingbarn*, är kopplat till Rädda Barnens projekt kring mottagandet av ensamkommande flyktingbarn.

Projektet *Det handlar om kärlek* fortsatte Rädda Barnen att arbeta med under år 2010 likaså gjorde projektet *Barn nära dig*. Skillnaden från tidigare var att man nu hade infört bland annat caféer för att förutsättningslösa möten skulle kunna ske där barnet var i fokus. Barnmisshandel hade motarbetats genom att de gjorde en film där man uppmärksammade problemet. Rädda Barnens Centrum fortsatte att erbjuda terapisaamtal för barn och *Artikel 39 – rehabilitering* genomsyras av terapisaamtalen man erbjuder. På lokalnivå fanns möjligheten för skolbarn att påverka sitt samhällsliv och inflytande i skolan genom projektet *Inflytande- på riktigt!*

Genom projektet *Jag vill också vara med* uppmärksammade man diskriminering (*artikel 2*) och annan kränkande behandling inom idrotten. Rädda Barnen hjälpte idrottsklubbar och förbund att utveckla sitt arbete mot detta. Rädda Barnens olika krav inför den nya skollagen, som togs fram 2010, kom delvis med i den nya lagen. De kraven som togs med var bland annat att det ska finnas ”minst ett forum för elevinflytande på varje skola – rätten till kurator och psykolog – stärka Skolverkets möjligheter till sanktioner och stöd till skolor som inte följer skollagen.”⁶⁷

Under 2010 etablerade sig Rädda Barnen på sociala medier för att öka möjligheterna för att lättare integrera med omvärlden.

---

⁶⁴ Rädda Barnen (2010) *Verksamhetsberättelse* s.20

⁶⁵ Rädda Barnen (2010) *Verksamhetsberättelse* s.21

⁶⁶ Rädda Barnen (2010) *Verksamhetsberättelse* s.23

⁶⁷ Rädda Barnen (2010) *Verksamhetsberättelse* s.21

6.4 2011

De fyra arbetsmetoderna som nämndes i verksamhetsberättelsen från 2010 skrivs även ut i rapporten från 2011. Vilket även visar på den allt mer starkare kopplingen till Kompassen för var år som går. Innehållsmässigt blir det tydligare genom att de mer explicit skriver ut arbetsmetoderna samt målen.

”En viktig utgångspunkt för allt vi gör är att lyssna på barn. Det är de som vet bäst om sin egen situation. Utifrån deras erfarenheter driver vi opinion och skapar förändring.”⁶⁸ Reynaert(et al.) skulle förmodligen tolka detta citat som att Rädda Barnen här visar att man använder sig av Barnkonventionen som referensram istället för att endast arbeta med att implementera den. Citatet visar indirekt kopplingar till *artikel 3 – barnets bästa*.

Året före genomfördes projektet *Ung röst* och då resultaten var goda valde man att återigen genomföra projektet, fast denna gång på nationellt plan. Samtal om barnens situation i sitt närområde startade tack vare det starka genomslaget som projektet *Ung röst* fick i media.⁶⁹

Under 2011 tog Rädda Barnen fram en *barnfattighedsrapport* som visade på att ett stort antal barn levde i ekonomisk utsatthet, samt att man kunde visa att den fattighedsreducerade politikens effekter hade avtagit under 2000-talet. Som svar på detta ordnades aktiviteter under skolloven för barn i ekonomisk utsatthet.⁷⁰ Även *barnfattighedsrapporten* fick stor respons av både politiker och media under år 2011.⁷¹

Rädda Barnen fortsatte att förbättra sitt arbete med ensamkommande flyktingbarn på lokalnivå. Detta gjorde de genom att erbjuda samtalsgrupper för barnen och arbeta fram en utbildningsmodell för gode män.

Förort i fokus var ytterligare ett projekt där Rädda Barnen fortsatte att utveckla fram metoder för arbetet, där även barnen kunde engagera sig och uttrycka sina idéer. Arbetet mot hedersrelaterat våld ökade genom samarbete mellan diverse instanser och Rädda Barnen nådde ut med mer information till fler barn. De höll även utbildningar om

---

⁶⁸ Rädda Barnen (2011) *Verksamhetsberättelse* s.3

⁶⁹ Rädda Barnen (2011) *Verksamhetsberättelse* s.14

⁷⁰ Ibid.

⁷¹ Rädda Barnen (2011) *Verksamhetsberättelse* s.4

Barnkonventionen för olika aktörer.⁷² Att sprida kunskap om barns rättigheter och att se till att barn själva vet vad de har för rättigheter är något Rädda Barnen strävar efter med sitt arbete.⁷³

6.5 Sammanfattning av 2008-2011

Rädda Barnens verksamhetsberättelser är i denna forskning begränsade till temat Barnkonventionens roll i det arbete som sker i Sverige. Det rättighetsbaserade arbetet är ständigt närvarande i berättelserna och man kan tyda delar av Barnkonventionen i texterna. Den funktion Barnkonventionen har framgår dock inte uttryckligen, utan är något som indirekt speglas och som tydliggörs genom tolkningsprocessen.

Rädda Barnen genomför olika projekt eller rapporter för att uppmärksamma problemen kring utsatta barn och detta lyfts fram i de olika verksamhetsberättelserna. Man arbetar för att stärka barnens kunskap och självkänsla, ett exempel på ett projekt som lyfter fram dessa delar är *Förort i Fokus*.⁷⁴ Det framgår tydligt i verksamhetsrapporterna och Kompassen att Rädda Barnen utbildar barn och vuxna för att öka medvetenheten kring barns rättigheter och detta är något som den kritiska förespråkarsynen anser vara en viktig del för barnen. Alla barn har inte samma förutsättningar att ta del av kunskapen och har därmed mindre möjligheter att få sina behov tillgodosedda.⁷⁵

Från verksamhetsberättelsen 2011 beskriver man att en av Rädda Barnens utgångspunkter är att lyssna på barnen eftersom att de själva har bäst kunskap om sin situation. Därefter använder man sig av den kunskapen som barnen skänkt och försöker arbeta för en förändring. Detta leder oss in på Reynaerts(et al.) tankar om att man ska överväga att se barns rättigheter som en referensram snarare än ett mål i sig. Barns egen utsaga är viktig och bör vara utgångspunkten när man ser till Barnkonventionen. Således kan man påstå att Rädda Barnen använder sig av Barnkonventionen främst som

---

⁷² Rädda Barnen (2011) *Verksamhetsberättelse* s.14

⁷³ Rädda Barnen (2011) *Verksamhetsberättelse* s.11

⁷⁴ Rädda Barnen (2011) *Verksamhetsberättelse* s.14

⁷⁵ Reynaert, D. et al (2012) *Between 'believers' and 'opponents': Critical discussions on children's rights* s.162

en referensram då man även underlättar för barnens möjligheter att påverka sina rättigheter genom exempelvis projektet *Inflytande på riktigt!*.⁷⁶

Barnkonventionens artiklar som lyfts fram i verksamhetsberättelsen och de projekt som Rädda Barnen genomfört mellan åren 2008-2011 är främst grundprinciperna, artikel 2,3,6 & 12. Men som nämnts ovan går det genom tolkningsmetoden även att urskilja andra underliggande artiklar i Rädda Barnens verksamhetsrapporter. Resterande artiklar 1, 4-5, 7-11, 14, 16-19, 21, 23, 26-27, 30-35, 37-38, 40-54 har inte uttryckts lika tydligt i varken Kompassen eller verksamhetsberättelserna.⁷⁷

För att förtydliga målen som lyfts fram i Kompassen dras några paralleller mellan de olika begreppen (kopplade till Barnkonventionen) som står att finna i verksamhetsberättelserna. Genom den ökade medvetenheten som bland annat *fattigdomsrapporten* lyfter fram, att inga barn bör utsättas för diskriminering, jobbar man aktivt med att förändra. Att barn ska kunna göra sin röst hörd, *Ung röst*, och kunna påverka sitt eget öde är något man har i åtanke och som man gör verklighet av när Rädda Barnen samarbetar i olika projekt med barn för att få fram ett lyckat förändringsarbete.⁷⁸ Den kritiska förespråkarsynen menar på att den sociala konstruktionen av rättigheterna lyfter fram en annan bild av den verkligheten och därför förespråkas arbetet med barnen där deras egen utsaga får belysas likt Rädda Barnens arbete.⁷⁹

Rädda Barnen följer konventionen som en referensram i sitt arbete. Dock använder man sig av den som ett mål eftersom att man gärna vill få Barnkonventionen implementerad från rättigheter till lag i Sverige. Det menar Reynaert(et al.) är ett felaktigt sätt att använda sig av konventionen, eftersom att den endast borde användas som referensram i ett utvecklande syfte.

Rädda Barnens verksamhetsrapporter lyfter fram olika projekt. Dessa projekt kan emellertid anses begränsade då de enbart fokuserar på specifika grupper inom kollektiva gruppen barn, snarare än till individens intressen och behov. Den kritiska förespråkarsynen anser att det är viktigt att både lyfta fram den kollektiva gruppen och

---

⁷⁶ Rädda Barnen (2010) *Verksamhetsberättelse* s.21 & Reynaert, D. et al (2012) *Between 'believers' and 'opponents': Critical discussions on children's rights* s.164

⁷⁷ Hammarberg, Thomas (2006) *Mänskliga rättigheter –Konventionen om barnets rättigheter* s.34-59

⁷⁸ Rädda Barnen (2010) *Verksamhetsberättelse* s.21 & Rädda Barnen (2011) *Verksamhetsberättelse* s.14

⁷⁹ Reynaert et al (2012) s.164

den enskilda individen, vilket är relevant när man tar hänsyn till de olika sociala förhållanden som kan variera från barn till barn.⁸⁰

Rädda Barnens olika projekt som beskrivs i verksamhetsberättelserna lyfter fram mer specifika grupper som till exempel flyktingbarn(art22) eller barn som utsätts för hedersvåld(art19). Det kan vara positivt att Rädda Barnen inriktar sig på specifika grupper, dock finns en risk att grupper som inte faller under ramen försummas. Det ultimata vore ett mer individualistiskt perspektiv där man kan arbeta med varje enskilt barns problem. Tyvärr inser man att detta inte alltid är möjligt och att Rädda Barnen har funnit ett sätt att tackla detta problem och försöker fint balansera mellan det kollektiva och individuella, vilket Reynaert(et al.) står bakom.

---

⁸⁰ Reynaert, D. et al (2012) *Between 'believers' and 'opponents': Critical discussions on children's rights* s.162f

7 Sammanfattning

Kompassens utformning av mål, arbete och framgångsfaktorer är något som kan följas i Rädda Barnens verksamhetsrapporter. Det blir mer explicit uttryckt för varje år som går att Kompassens riktlinjer lyfts fram i arbetet. Genom projekten som lyfts fram i verksamhetsrapporterna kan man se hur de praktiskt arbetar med de problem som existerar och som man främst har som mål att förbättra. Rädda Barnen formulerar i Kompassen att Barnkonventionen ligger till grund för arbetet. Barnkonventionens grundprinciper har framställts tydligare i texterna jämfört med resterande artiklar. Men då dessa artiklar kan läsas implicit kan man påstå att de använder stora delar av Barnkonventionen som en referensram. Huruvida man använder sig av Barnkonventionen som en referensram eller som ett mål kan vara en tolkningsfråga. Kritiska förespråkare hävdar dock att man bör använda sig av Barnkonventionen som en referensram. Rädda Barnen förespråkar att målet för Barnkonventionen i Sverige är att den ska implementeras i svensk lagstiftning. Detta är emellertid inget som Reynaert(et al.) anser är eftersträvansvärt. Det är däremot viktigt att ha en kritisk förespråkarsyn till Barnkonventionen så att barnen kan ta större del av rättigheterna, få sin röst hörd samt att rättigheterna bättre kan anpassas efter individuella sociala förhållanden.

7.1 Slutsats/diskussion

Reynaerts(et al.) åsikt om att det inte behövs fler verktyg för hur man bör implementera Barnkonventionen, utan det är bättre att försöka förstå dess innebörd och påverkan på verkligheten.⁸¹ Detta ställer jag mig bakom då det redan finns tidigare forskning kring hur man bör implementera Barnkonventionen, där av vikten att utveckla, diskutera och ifrågasätta Barnkonventionen.

Skulle Barnkonventionen övergå från rättigheter till lag i Sverige är det än viktigare att man kritiskt granskar den och försöker se till de olika sociala förhållanden som

---

⁸¹ Reynaert, D. et al (2012) *Between 'believers' and 'opponents': Critical discussions on children's rights* s.166

existerar för att kunna innefatta så många barn som möjligt. Kompassens som projekt är en god vägledning för organisationen. Dock är det svårt att avgöra hur väl man framställer Barnkonvention och om man har kommit längre på sin väg att uppnå målen. Detta då de mer konkreta och kvantitativa målen saknas.

Vilka negativa effekter kan Rädda Barnens arbete ha när de utgår från Barnkonventionen? Kan det vara så att Rädda Barnen delvis också har en kritisk förespråkarsyn gällande Barnkonventionen? Eftersom att man mest arbetar efter grundprinciperna och sedan har resterande artiklar som en referensram i sitt arbete. Jag skulle vilja påstå med hjälp av denna granskning att så är fallet.

*"I många sammanhang är det viktigaste inte hur många gånger utan hur något sägs."*⁸² (min understyrning) Detta uttryck passar väl in på den undersökning som gjorts. Barnkonventionen kanske inte har framställs så explicit som jag först fick intryck av att den skulle göra, vilket den kritiska förespråkarteorin ställer sig positiv till. Detta för att Barnkonventionen bör användas endast som referensram då man måste förhålla sig till olika sociala förhållanden, barns egen utsaga för att den inte ska utesluta några grupper.

För att återkoppla till teorins egen fråga, om det innebär att fler rättigheter för barn är lika med bättre förhållanden för dem, kan vi dra slutsatsen att Reynaerts(et al.) inte anser att så är fallet. Den bästa förutsättningen för barnen är i detta fall att Rädda barnen i sitt arbete kan arbeta ur ett rättighetsperspektiv där Barnkonventionen tolkas till barnens fördel och att de bör satsa på att anpassa referensramen till deras aktuella arbeten och grupper.

Rädda Barnen gör möjligtvis ett selektivt val bland Barnkonventionens artiklar, därför ville jag själv inte göra det i arbetet utan har försökt att titta till alla artiklar, men eftersom att de är främst fokus på grundprinciperna i deras framställande av Barnkonventionen så har även uppsatsen fått det som sitt fokus. Det var intressant att se hur Rädda Barnen lyfte fram de andra artiklarna i en mer underförstådd mening. Även om fokus låg på grundprinciperna var det inte givet att de andra artiklarna skulle räknas bort. Efter att ha använt mig av den kritiska förespråkarsynen ifrågasätter jag inte lika mycket valet av att Rädda Barnen att inte jobba lika explicit utifrån alla artiklarna.

---

⁸² Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.) (2012) *Textens mening och makt –Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys* s.80

Barnkonventionen är antingen självklara mål som man önskar implementera eller använda sig av som riktlinjer för ett agerande i ett utvecklande av barns rättigheter. Finns det verkligen en gemensam social konsensus kring vad barns rättigheter är?⁸³ Vi vet att kommittén har tagit fram hur man lättare ska tolka artiklarna trots det finns det fortfarande tolkningsmöjligheter.

Vad konventionen säger om hur samhället bör agera i fråga om barns rättigheter kanske inte alltid stämmer överens med den faktiska verkligheten. Jag anser att det är bättre att ha en konvention än att inte ha någon alls. Men man borde fundera på att revidera den, då finns utsatta barn världen över med olika sociala förhållanden som måste tas i beaktande. Liksom stävan att alla barn bör ha samma förutsättningar till att ta del av sina rättigheter.

Det kan vara problematiskt att sätta in barn i en kollektiv grupp, men det kan samtidigt vara svårt att hitta bättre alternativ. I framtagande av Barnkonventionen hölls ett individualistiskt perspektiv på barnet, men även den synen är inte heller helt problemfri. Det optimala är att hitta en balans mellan fokus på individen och på den kollektiva gruppen barn.

Rädda Barnen säger själva att man är en opolitisk organisation, men jag anser att mänskliga rättigheter och Barnkonventionen är högst politiska. Därför borde de kanske ta fram en egen stadga som bygger på deras studier av barn och deras önskan. Trots att man genomför egen forskning bör man ifrågasätta allt som görs och samtidigt ifrågasätta sin utgångspunkt av Barnkonventionen.

När det kommer till frågan om Rädda Barnens önskan om att man bör införliva barnens rättigheter till att bli lag, är det tveksamt om ett illa beteende från en vuxen gentemot ett barn skulle ändras bara för att konventionen skulle vara lag.

Jag anser att det delvis har varit ett genomgående problem att man sällan pratar explicit om Barnkonventionens artiklar i sitt arbete, utan att detta sker mer underförstått genom hela deras arbete, trots att de säger att allt arbetet utgår från Barnkonvention. Därför gick jag in med föreställningen av detta skulle uttryckas mer än vad det gjorde.

Tolkningen av orden som berörs i de olika texterna kan skilja sig och även tolkningen av mål, arbetsmetoder och hur Rädda Barnen ska förhålla sig till Barnkonventionen i sitt arbete kan vara väldigt diffust och oklart på många sätt när man

---

⁸³ Reynaert, D. et al (2012) *Between 'believers' and 'opponents': Critical discussions on children's rights* s.163

inte uttrycker mer konkreta mål som ska uppnås. Till exempel hade ett tydligare mål i Kompassen kunnat vara att på lokal nivå sträva efter att procentuellt minska antalet barn som lever i fattigdom.

Barns bästa (art3) är en väl omdiskuterad artikel vilket i sig är intressant att diskutera. Vem kan avgöra vad som är barnets bästa? Är det barnet själv, barnets förmyndare eller rentav personer i barnets närhet? Vem är egentligen mest kapabel att svara för ett barns behov och trygghet?

Sammanfattningsvis kan man problematisera Barnkonventionens roll i Rädda Barnen Sveriges arbete. Att man tydligt säger sig utgå från Barnkonventionen, men samtidigt inte speglar kopplingen mellan konventionen och arbetet på ett tydligt sätt, gör att det uppstår oklarheter och tolkningsmöjligheter. Detta i sig behöver inte ses som problematiskt, men man kan ifrågasätta varför en organisation som Rädda Barnen så uttryckligen säger sig utgå från en konvention som i sig kan uppfattas som ett politiskt verktyg. Därav är framställandet av Barnkonventionen formande för hur Rädda Barnen utformar verksamheten.

7.2 Vidare forskning

Ämnet kring Barnkonventionen och dess framställning kan utvecklas genom att se på hur Rädda Barnen arbetar med Barnkonventionen. Likväl kan man se på hur Barnkonventionen påverkat andra organisationer eller Sverige som land. Det hade varit intressant att fördjupa sig i förändringen och utvecklingen hos många organisationer när man gick från att vara en välgörenhetsorganisation till att bli en rättighetsorganisation. Man hade även kunnat fördjupa sig ytterligare genom att undersöka alla Rädda Barnens projekt i Sverige som varit pågående under de aktuella åren eller ändra inriktning till de internationella projekten. En fördjupning av den kritiska förespråkaren synen av Barnkonvention hade kunnat undersökas med mål att utveckla teorin.

Referenser

Litteratur

- Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.) (2012) *Textens mening och makt – Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 3uppl. Studentlitteratur AB, Lund.
- Hammarberg, Tomas.(2006) *Mänskliga rättigheter –Konventionen om barnets rättigheter*. Edita Norstedts Tryckeri AB, Stockholm.
- Nehlin, Ann (2009)*Exporting visions and saving children. The Swedish Save the Children Fund*. LIU Tryck, Lindköping.
- Reynaert, D. et al (2012) Between 'believers' and 'opponents': Critical discussions on children's rights. *International Journal of Children's Rights*. Nr 20 s.155-168
- Svensson, Per-Gunnar & Starrin, Bengt (red.) (1996) *Kvalitativa studier i teori och praktik*. Studentlitteratur, Lund.
- Wahlström & Widstrand (1991) *Barnets rättigheter -- och samhällets skyldigheter – lagar och regler*. Centraltryckeriet, Borås.
- Wetter, Gundel (2003) *Rädda Barnen*. Natur och kultur, Stockholm.
- UNICEF Sverige (2008) *Handbok om barnkonventionen*. Printing AB, Malmö.

Övrigt referensmaterial

DN, Redan utsatta barn drabbas oftare av våld:
<http://www.dn.se/nyheter/varlden/redan-utsatta-barn-drabbas-oftare-av-vald> besökt:
2013-05-30

FN (2008) Allmän förklaring om de mänskliga rättigheterna:
<http://www.fn.se/PageFiles/7177/Allmanforklaringomdemanskligarattigheterna.pdf>
besökt: 2013-05-30

- HBRA Portal, *The Common Understanding*: <http://hrbaportal.org/the-human-rights-based-approach-to-development-cooperation-towards-a-common-understanding-among-un-agencies> besökt: 2013-05-30
- Rädda Barnen, *Tidningen Barn- från välgörenhet till rättighet*: http://www.raddabarnen.se/Documents/vad-vi-gor/tidningen-barn/Barn_0904.pdf
Besökt: 2013-05-30
- Rädda Barnen, *om oss*: <http://www.raddabarnen.se/om-oss/> besökt: 2013-04-22
- Rädda Barnen, *om oss –Barnkonventionen*: <http://www.raddabarnen.se/om-oss/barnkonventionen/> besökt: 2013-05-24
- Rädda Barnen, *om oss –vår historia*: <http://www.raddabarnen.se/om-oss/var-historia/>
besökt: 2013-05-27
- Rädda Barnen, *vad vi gör -i Sverige*: <http://www.raddabarnen.se/vad-vi-gor/vad-vi-gor-i-sverige/> besökt: 2013-04-22
- Rädda Barnen, *vad vi gör –i Sverige, Barnkonventionen som lag*: <http://www.raddabarnen.se/vad-vi-gor/vad-vi-gor-i-sverige/samhallets-ansvar/barnkonventionen-som-lag/> besökt: 2013-05-28
- Rädda Barnen (2008) *Verksamhetsberättelse*:
<http://www.raddabarnen.se/Documents/om-oss/ekonomi/RB-Vkhber-%c3%85rsredov-2008.pdf> besökt: 2013-05-24
- Rädda Barnen (2009) *Verksamhetsberättelse*:
<http://www.raddabarnen.se/Documents/om-oss/ekonomi/RB-Vkhber-%c3%85rsredov-2009.pdf> besökt: 2013-05-24
- Rädda Barnen (2010) *Verksamhetsberättelse*:
<http://www.raddabarnen.se/Documents/om-oss/ekonomi/RB-Vkhber-%c3%85rsredov-2010.pdf> besökt: 2013-05-24
- Rädda Barnen (2011) *Verksamhetsberättelse*:
<http://www.raddabarnen.se/Documents/om-oss/ekonomi/%C3%85rsredovisning%20och%20verksamhetsber%C3%A4ttelse%202011.pdf> besökt: 2013-05-24
- Save the Children: <http://www.savethechildren.net/> besökt: 2013-05-30

Save the Children Sweden (2008) *The Compass*.

<http://resourcecentre.savethechildren.se/content/library/documents/compass-guiding-principles-save-children-sweden-2008-2016> besökt: 2013-04-15

UNCRC - <http://www.raddabarnen.se/om-oss/barnkonventionen/> besökt: 2013-03-18

Bilaga

En förteckning över Barnkonventionens artiklar:

Del I

Art. 1 Definition av "barn"

Art. 2 Icke-diskriminering

Art. 3 Barnets bästa

Art. 4 Genomförande av rättigheterna

Art. 5 Föräldrarnas ledning

Art. 6 Rätt till liv och överlevnad

Art. 7 Rätt till namn och nationalitet

Art. 8 Rätt att behålla identitet

Art. 9 Åtskiljande från föräldrar

Art. 10 Familjeåterföreningar

Art. 11 Olovligt bortförande

Art. 12 Åsiktsfrihet och rätten till att bli hörd

Art. 13 Yttrande- och informationsfrihet

Art. 14 Tanke-, samvets- och religionsfrihet

Art. 15 Förenings- och församlingsfrihet

Art. 16 Rätt till privat- och familjeliv

Art. 17 Massmediers roll

Art. 18 Uppfostran och utveckling

Art. 19 Skydd mot övergrepp

Art. 20 Alternativ omvårdnad

Art. 21 Adoption

- Art. 22 Flyktingbarn
- Art. 23 Handikappade barn
- Art. 24 Hälsa- och sjukvård
- Art. 25 Översyn avseende omhändertagna barn
- Art. 26 Social trygghet
- Art. 27 Levnadsstandard
- Art. 28 Utbildning, rätt till
- Art. 29 Utbildning, syfte
- Art. 30 Minoritets- och urbefolkningsbarn
- Art. 31 Vila och fritid
- Art. 32 Skydd mot ekonomiskt utnyttjande
- Art. 33 Skydd mot narkotika
- Art. 34 Skydd mot sexuellt utnyttjande
- Art. 35 Förhindrande av handel med barn
- Art. 36 Skydd mot annat utnyttjande
- Art. 37 Skydd mot tortyr och dödsstraff
- Art. 38 Skydd mot väpnade konflikter
- Art. 39 Rehabilitering
- Art. 40 Straffprocess och kriminalvård
- Art. 41 Förhållande till mer långtgående bestämmelser

Del II

- Art. 42 Informationsskyldighet om konventionen
- Art. 43 Kommittén för barnets rättigheter
- Art. 44 Implementeringsrapporter
- Art. 45 Kommitténs arbetsmetoder

Del III

- Art. 46 Undertecknande
- Art. 47 Ratificering
- Art. 48 Anslutning
- Art. 49 Ikraftträdande

Art. 50 Ändringar

Art. 51 Reservationer

Art. 52 Uppsägning

Art. 53 Depositarie

Art. 54 Originaltexter

1) Fakultativt protokoll till konventionen om barnets rättigheter vid indragning av barn i väpnade konflikter.

2) Fakultativt protokoll till konventionen om barnets rättigheter om handel med barn, barn prostitution och barnpornografi.⁸⁴

---

⁸⁴ Hammarberg, Tomas.(2006) *Mänskliga rättigheter –Konventionen om barnets rättigheter*.